

ENARRATIO

IN PSALMUM LXIV.

Sermo ad plebem.

I. AGNOSCENDA EST VOX sanctæ prophetiæ ex ipso titulo Psalmi hujus. Inscribitur : « In finem, Psalmus David, » Canticum Jeremiæ et Ezechielis ex populo transmigrationsis cum inciperent exire¹. » Res quemadmodum gesta sit apud patres nostros tempore transmigrationsis Babyloniam, non omnibus notum est, sed his qui Scripturas sanctas diligenter advertunt, vel audiendo, vel legendo. Captivatus enim populus Israël, ex civitate Jerusalem ductus est in servitum Babyloniam². Prophetavit autem Jeremias sanctus, post septuaginta annos rediturum populum de captivitate, et instauraturum civitatem ipsam Jerusalem, quam devictam ab hostibus planxerat³. Illo autem tempore fuerunt Prophetæ in illa captivitate populi constituti in Babylonia, inter quos erat et Ezechiel propheta. Expectabat autem ille populus donec implerentur tempora septuaginta annorum, secundum prophetiam Jeremiæ. Factum est completis septuaginta annis, restitutum est templum quod dejectum erat; et regressa est de captivitate magna pars illius populi. Sed quoniam dicit Apostolus : « Hæc in figura contingebant in illis, scripta » sunt autem propter nos, in quos finis sæculorum obvenit⁴ : » debemus et nos nosse prius captivitatem nostram,

¹ Psal. LXIV, 1. — ² 4 Reg. XXIV, 25. — ³ Jerem. XXV, 11, et XXIX, 10. — ⁴ 1 Cor. X, 11.

deinde liberationem nostram; debemus nosse Babyloniam, in qua captivi sumus, et Jerusalem, ad cujus reditum suspiramus. Istæ quippe duæ civitates, secundum litteram revera duæ civitates. Et illa quidem Jerusalem modo a Judæis non incolitur. Post crucifixum enim Dominum, vindicatum est in illos flagello magno; et eradicati ab eo loco, ubi impia libertate furiosi adversus medicum insanierant, dispersi sunt per omnes gentes, et data est illa terra Christianis : impletumque est quod eis dixerat Dominus : « Propterea auferetur a vobis regnum, et dabitur genti facienti justitiam¹. » Cum autem viderent tunc multas turbas ire post Dominum, prædicantem regnum cælorum, et mirabilia facientem, dixerunt principes illius civitatis : « Si dimiserimus eum, omnes ibunt post illum, et venient Romani, et tollent nobis et locum et gentem². » Ne locum perderent, Dominum occiderunt; et ideo perdiderunt, quia occiderunt. Civitas ego quædam illa terrena cujusdam civitatis æternæ in cælis umbram gerebat : at ubi cœpit illa, quæ significabatur, evidentius prædicari, umbra qua significabatur, dejecta est : propterea ibi modo templum non est, quod fabricatum fuerat in imaginem futuri corporis Domini. Tenemus lucem, umbra transivit : tamen adhuc in quadam captivitate sumus : « Quandiu sumus, » inquit, in corpore, peregrinamur a Domino³. »

II. Et videte nomina duarum istarum civitatum, Babylonis et Jerusalem. Babylon, Confusio interpretatur; Jerusalem, Visio pacis. Intendite nunc civitatem Confusionis, ut intelligatis visionem pacis : istam toleretis, ad illam suspiretis. Unde dignosci possunt istæ duæ civitates? Numquid possumus eas modo separare ab invicem? Permixtæ sunt, et ab ipso exordio generis humani permixtæ currunt usque in finem sæculi. Jerusalem accepit exordium per

¹ Matth. XXI, 43. — ² Joan. XI, 48. — ³ 2 Cor. V, 6.

Abel, Babylon per Caïn : ædificia quippe urbium postea facta sunt. Illa Jerusalem in terra Jebuzæorum : nam primo Jebus dicebatur¹, inde gens Jebuzæorum ejecta est, quando populus Dei liberatus est de Ægypto, et introductus est in terram promissionis. Babylon autem condita est in intimis Persidis regionibus, quæ diuturno tempore caput extulit super cæteras gentes. Duæ ergo istæ urbes certis temporibus conditæ sunt, ut manifestaretur figura duarum civitatum olim cœptarum, et usque in finem in isto sæculo mansurarum, sed in fine separandarum. Unde ergo possumus eas modo ostendere, quæ permixtæ sunt? Ostendet tunc Dominus, cum alios ponet ad dexteram, alios ad sinistram. Jerusalem ad dexteram erit, Babylon ad sinistram. Jerusalem auditura est : « Venite, benedicti » Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est » ab origine mundi. » Babylon auditura est : « Ite in » ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus². » Possumus tamen et aliquid afferre, quantum Dominus donat, unde distinguantur pii fideles, etiam hoc tempore, cives Jerusalem a civibus Babylonis. Duas istas civitates faciunt duo amores : Jerusalem facit amor Dei ; Babyloniam facit amor sæculi. Interroget ergo se quisque quid amet, et inveniet unde sit civis : et si se invenerit civem Babylonis, extirpet cupiditatem, plantet charitatem : si autem se invenerit civem Jerusalem, toleret captivitatem, speret libertatem. Multi enim cives sanctæ matris Jerusalem cupiditatibus Babylonis corrupti tenebantur, et ipsa corruptione cupiditatum tanquam cives inde facti erant, et multi adhuc ita sunt, et multi post nos in hac terra futuri ita erunt : sed novit Dominus, conditor Jerusalem, quos cives ejus prædestinaverit, quos videat adhuc sub dominatu diaboli redimendos sanguine Christi : novit illos

¹ 2 Reg. v, 6, et Josue xviii, 28. — ² Matth. xxv, 34-41.

ipse antequam se ipsi noverint. Sub hac ergo figura cantatur hic Psalmus. In cujus titulo positi sunt etiam duo Prophetæ, qui illo tempore in captivitate fuerunt, Jeremias et Ezechiel, et cantabant quædam, « Cum inciperent » exire. » Incipit exire, qui incipit amare. Exeunt enim multi latenter, et exeuntium pedes sunt cordis affectus : exeunt autem de Babylonia. Quid est de Babylonia? De confusione. Quomodo exitur de Babylone, id est, de confusione? Qui primo confusi erant similibus cupiditatibus, incipiunt charitate distingui : jam distincti, non sunt confusi. Etsi adhuc corpore permixti sunt, desiderio tamen sancto discernuntur ; et propter permixtionem corporalem nondum exierunt ; propter affectum cordis exire cœperunt. Jam ergo audiamus, fratres, audiamus, et desideremus unde cives sumus. Et quæ gaudia cantantur nobis? Quomodo in nobis reformatur amor civitatis nostræ, quam diuturna peregrinatione obliti fueramus? Sed misit inde ad nos epistolas Pater noster, ministravit nobis Scripturas Deus, quibus epistolis fieret in nobis redeundi desiderium : quia peregrinationem nostram diligendo, ad hostes faciem posueramus, et dorsum ad patriam. Quid ergo hic cantatur?

III. « Te decet hymnus, Deus, in Sion¹. » Patria illa est Sion : ipsa est Jerusalem quæ Sion ; et hujus nominis interpretationem nosse debetis. Sicut Jerusalem interpretatur Visio pacis, ita Sion Speculatio, id est, visio et contemplatio. Nescio quod nobis magnum spectaculum promittitur : et hoc ipse Deus est qui condidit civitatem. Pulchra et decora civitas, quam pulchriorem habet conditorem ! « Te decet hymnus, Deus, » inquit. Sed ubi? « In Sion : » in Babylone non decet. Etenim quisque cum cœperit innovari, jam corde in Jerusalem cantat, dicente

¹ Psal. LXIV, 2.

Apostolo : « Conversatio nostra in cœlis est¹. In carne » enim ambulantes, inquit, non secundum carnem mili- » tamus². » Jam desiderio ibi sumus, jam spem in illam terram, quasi anchoram præmisimus, ne in isto mari turbati naufragemus. Quemadmodum ergo de navi, quæ in anchoris est, recte dicimus quod jam in terra sit; adhuc enim fluctuat, sed in terra quodam modo educa est contra ventos et contra tempestates : sic contra tentationes hujus peregrinationis nostræ, spes nostra fundata in illa civitate Jerusalem facit nos non abripi in saxa. Qui ergo secundum hanc spem cantat, ibi cantat : ergo dicat : « Te decet » hymnus, Deus, in Sion. In Sion, » non in Babylone. Sed modo ibi es adhuc in Babylone? Ibi, inquit, sum, amator iste, et civis iste : ibi sum ; sed carne, non corde. Cum autem duo quædam dixerim, quia ibi sum carne, non corde; unde canto, non ibi : non enim carne canto, sed corde. Carnem quidem sonantem audiunt et cives Babyloniæ; cordis autem sonum audit conditor Jerusalem. Unde dicit Apostolus, exhortans ipsos cives ad amatoria quædam cantica et desideria redeundi ad illam pulcherrimam civitatem, visionem pacis. « Cantantes, inquit, et psallentes » in cordibus vestris Domino³. » Quid est, « Cantantes in » cordibus vestris? » Ne inde cantetis, unde estis in Babylonia : sed inde cantate, unde sursum habitatis. Ergo, « Te decet hymnus, Deus, in Sion. » In Sion te decet hymnus, non in Babylonia. Qui cantant in Babylonia, cives Babyloniæ, etiam hymnum Dei non decenter cantant. Audi vocem Scripturæ : « Non est speciosa laus in ore peccatoris⁴. Te decet hymnus, Deus, in Sion. »

IV. « Et tibi reddetur votum in Jerusalem. » Hic volumus, et bonum est ut ibi reddamus. Qui autem hic vovent, et non reddunt? Qui non perseverant usque in

¹ Philip. iii, 20. — ² 2 Cor. x, 3. — ³ Ephes. v, 19. — ⁴ Eccli. xv, 9.

finem in eo quod voverunt. Unde dicit alius Psalmus, » Vovete, et reddite Domino Deo vestro¹. Et ibi reddetur » votum in Jerusalem. » Ibi enim erimus toti, id est, integri in resurrectione justorum : ibi reddetur votum totum nostrum ; non sola anima, sed ipsa etiam caro jam non corruptibilis, quia jam non in Babylonia, sed jam corpus cœleste immutatum. Qualis mutatio promittitur? « Omnes » enim resurgemus, ait Apostolus, sed non omnes immu- » tabimur. » Qui autem immutabuntur, ipse dixit : « In » ictu oculi, in novissima tuba : canet enim tuba, et » mortui resurgent incorrupti, (id est, integri,) et nos » immutabimur. » Qualis autem erit illa immutatio, sequitur et dicit : « Oportet enim corruptibile hoc induere » incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem : » cum autem corruptibile hoc induerit incorruptionem, » et mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo » qui scriptus est : Absorpta est mors in victoriam. Ubi » est, mors, aculeus tuus²? » Modo enim inchoatis in nobis primitiis mentis, unde desideramus Jerusalem, multa ex carne corruptibili contendunt adversum nos, quæ non contentent, cum fuerit mors absorpta in victoriam. Vincet pax, et finietur bellum. Quando autem vincet pax, vincet illa civitas, quæ dicitur Visio pacis. Nulla ergo erit a morte contentio. Modo cum morte quanta contendimus! Inde sunt enim delectationes carnales, quæ nobis etiam illicite multa suggerunt : quibus non consentimus, sed tamen non consentiendo contendimus. Primo ergo concupiscentia carnis sequentes duxit nos, postea renitentes traxit nos ; deinde accepta gratia cœpit nos nec decere, nec trahere, sed adhuc contendere nobiscum : post contentionem erit et victoria. Modo te etsi oppugnat, non expugnet : postea cum absorpta fuerit mors in victoriam, et

¹ Psal. lxxv, 12. — ² 1 Cor. xv, 51-55.

pugnare cessabit. Quid dictum est? « Novissima inimica destruetur mors¹. » Reddam votum meum. Quod votum? Quasi holocaustum. Holocaustum enim tunc dicitur, quando totum ignis absorbit; holocaustum sacrificium est ubi totum consumitur; *θυσία* enim totum dicitur, *καύσις*, incensio. Holocaustum, totum incensum. Arripiat ergo nos ignis, ignis divinus in Jerusalem: incipiamus ardere charitate, donec totum mortale consumatur, et quod contra nos fuerit, eat in sacrificium Domino. Unde alibi dicitur: « Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion, ut ædificentur » muri Jerusalem: tunc acceptabis sacrificium justitiæ, » oblationes et holocausta². « Te decet hymnus, Deus, in » Sion; et tibi reddetur votum in Jerusalem. » Quærimus hic, ne forte Rex nobis ipsius civitatis commendetur, Dominus et Salvator noster Jesus Christus: cantemus ergo donec ad evidentiora perveniamus. Possem enim jam dicere ipsum esse cui dicitur: « Te decet hymnus, » Deus, in Sion; et tibi reddetur votum in Jerusalem. » Sed si dicerem, mihi potius quam Scripturæ crederetur, et ideo forte non mihi crederetur. Audiamus sequentia.

V. « Exaudi, inquit, orationem meam: ad te omnis » caro veniet³. » Et habemus Dominum dicentem, datam sibi potestatem omnis carnis⁴. Cœpit ergo apparere jam Rex ille, cum diceretur: « Ad te omnis caro veniet. Ad » te, inquit, omnis caro veniet. » Quare ad illum omnis caro veniet? Quia carnem assumpsit. Quo veniet omnis caro? Tulit inde primitias ex utero virginali: assumptis primitiis cætera consequentur, ut holocaustum compleatur. Unde ergo « Omnis caro? » Omnis homo. Et unde, omnis homo? Numquid omnes credituri prænuntiati sunt in Christum? Nonne multi impii qui etiam damnabuntur? Nonne quo-

¹ 1 Cor. xv, 26. — ² Psal. l, 20, 21. — ³ Id. lxiv, 3. — ⁴ Joan. xvii, 2.

tidie multi non credentes, in sua infidelitate moriuntur? Secundum quid ergo intelligimus, « Ad te omnis caro » veniet? Omnis caro » dixit, omnis generis caro; ex omni genere carnis venietur ad te. Quid est, ex omni genere carnis? Numquid venerunt pauperes, et non venerunt divites? numquid venerunt humiles, et non venerunt sublimes? numquid venerunt indocti, et non venerunt docti? numquid venerunt viri, et non venerunt fœminæ? numquid venerunt domini, et non venerunt servi? numquid venerunt senes, et non venerunt juvenes? aut venerunt juvenes, et non venerunt adolescentes? aut venerunt adolescentes, et non venerunt pueri? aut venerunt pueri, et non allati sunt infantes? Postremo numquid venerunt Judæi, (nam inde erant Apostoli, inde multa millia primo tradentium, postea credentium¹.) et non venerunt Græci? aut venerunt Græci, et non venerunt Romani? aut venerunt Romani, et non venerunt Barbari? Et quis numeret omnes gentes venientes ad eum, cui dictum est: « Ad te » omnis caro veniet? Exaudi orationem meam: ad te omnis » nis caro veniet. »

VI. « Sermones iniquorum prævaluerunt super nos; et » impietates nostras tu propitiaberis². » Quid est, « Sermones iniquorum prævaluerunt super nos; et impietates nostras tu propitiaberis? » Quod nati sumus in hac terra, iniquos invenimus quos loquentes audivimus. Si possim explicare quod sentio, adjuvet me intentio Charitatis vestræ. Omnis homo ubicumque nascitur, ipsius terræ, vel regionis, vel civitatis linguam discit; illius imbuatur moribus et vita. Quid faceret puer natus inter Paganos, ut non coleret lapidem, quando illum cultum insinuaverunt parentes? inde prima verba audivit; illum errorem cum lacte suxit: et quia illi qui loquebantur

¹ Act. ii, 41. — ² Psal. lxiv, 4.

majores erant, et puer qui loqui discebat infans erat, unde poterat parvulus nisi majorum auctoritatem sequi, et id si bonum ducere quod illi laudarent? Ergo gentes conversæ ad Christum postea, et recordantes impietates parentum suorum, et dicentes jam quod dixit propheta ipse Jeremias : « Vere mendacium coluerunt patres nostri ; » vanitatem quæ eis non profuit¹ : » cum ergo jam hoc dicunt, renuntiant opinionibus et sacrilegiis parentum suorum iniquorum. Sed quia ut insererentur talibus opinionibus et sacrilegiis, persuasiones fecerunt eorum, qui quanto ætate præcedebant, tanto auctoritate præcedere debere putabantur ; confitetur jam redire volens ad Jerusalem de Babylonia, et dicit : « Sermones iniquorum prævaluerunt adversus nos. » Duxerunt nos mala docentes, cives Babyloniæ nos fecerunt ; dimisimus Creatorem, adoravimus creaturam ; dimisimus eum a quo facti sumus, adoravimus quod ipsi fecimus. « Sermones enim iniquorum prævaluerunt super nos : » sed tamen non oppreserunt nos. Quare? « Impietates nostras tu propitiaberis. » Intendat Charitas Vestra. « Propitiaberis impietates nostras, » non dicitur nisi cuidam sacerdoti offerenti aliquid, unde impietas expietur et propitietur. Impietas enim tunc dicitur propitiari, cum propitius fit Deus impietati. Quid est, fieri Deum impietati propitium? id est, ignoscentem, et veniam dantem. Sed ut Dei venia impetretur, propitiatio fit per aliquod sacrificium. Exstitit ergo a Deo Domino missus quidam sacerdos noster ; assumpsit a nobis quod offerret Domino, ipsas diximus sanctas primitias carnis ex utero Virginis. Hoc holocaustum obtulit Deo : extendit manus in cruce, ut diceret : « Dirigatur oratio mea sicut » incensum in conspectu tuo, elevatio manuum mearum » sacrificium vespertinum². » Sicut nostis, quia Dominus

¹ Jerem. xvi, 19. — ² Psal. cxl, 2.

circa vesperam pependit in cruce¹ : et impietates nostræ propitiatæ sunt ; alioqui absorbuerant nos : sermones iniquorum prævaluerant super nos ; duxerant nos prædicatores Jovis, et Saturni, et Mercurii : « Sermones ini- » quorum prævaluerunt super nos. » Sed quid facies? « Impietates nostras tu propitiaberis. » Tu sacerdos, tu victima ; tu oblatores, tu oblatio. Ipse sacerdos est, qui nunc ingressus interiora veli, solus ibi ex his qui carnem gestaverunt, interpellat pro nobis². In cujus rei figura in illo primo populo et in illo primo templo unus sacerdos intrabat in Sancta sanctorum, populus omnis fortis stabat : et ille qui solus ingrediebatur in interiora veli, offerebat sacrificium pro populo foris stante³. Si intelligatur bene, spiritus vivificat : si non intelligatur, littera occidit. Modo cum legeretur Apostolus, audistis : « Littera » occidit, spiritus autem vivificat⁴. » Quid enim ageretur in illo populo, Judæi nescierunt ; sed nec modo sciunt. De illis quippe dictum est : « Quandiu legitur Moyses, » velamen super cor eorum positum est⁵. » Ibi velamen figura est : sed tolletur figura, et apparebit veritas in eis ipsis. Sed quando tolletur velamen? Audi Apostolum : « Cum autem transieris ad Dominum, auferetur vela- » men⁶. » Dum ergo non transeunt ad Dominum, quandiu legunt Moysen, velamen habent super cor. Ad hoc sacramentum fulgebat tunc facies Moysi, « Ita ut non possent » intendere filii Israël in faciem ejus : » audistis modo cum legeretur : et velamen erat inter faciem Moysi loquentis, et populum audientem verba. Per velum verba audiebant, faciem non videbant. Et quid ait Apostolus? « Ita ut non possent intendere filii Israël in faciem Moysi. » Non intendebant, inquit, usque in finem⁷. » Quid est,

¹ Matth. xxvii, 46. — ² Hebr. vi, 19, 20. — ³ Id. ix, 7. — ⁴ 2 Cor. iii, 6. — ⁵ Ibid. 15. — ⁶ Ibid. 16. — ⁷ Ibid. 13.

« Usque in finem? » Usque quo intelligerent Christum. Dicit quippe Apostolus; « Finis enim Legis Christus, ad » justitiam omni credenti¹. » Est quidem splendor in facie Moysi, tanquam in facie carnali et mortali: numquid diuturnus aut æternus esse posset? Morte enim succedente, profecto auferretur. Splendor autem gloriæ beati Domini nostri Jesu Christi, sempiternus est. Sed illud figura erat temporalis, hoc autem quod illa figura significabatur, veritas. Legunt itaque, et non intelligunt Christum; non perducunt intentionem usque in finem, quia velum oppositum negat eis aspectum splendoris interioris. Et vide ibi sub velo Christum. Ait ipse Dominus noster Jesus Christus: « Si crederetis Moysi, crederetis et mihi; » de me enim ille scripsit². » Propitiatis autem peccatis nostris et impietatibus per illud sacrificium vespertinum, transimus ad Dominum, et aufertur velamen: propterea et Domino crucifixo, velum templi scissum est³. « Exaudi » orationem meam, ad te omnis caro veniet. Sermones » iniquorum prævaluerunt super nos; et impietates nostras » tu propitiaberis. »

VII. « Beatus quem elegisti et assumpsisti⁴. » Quis est electus ab eo, et assumptus? Aliquis electus a Salvatore nostro Jesu Christo? An ipse secundum carnem, quod homo est, electus et assumptus est? ut tanquam Verbo Dei dicatur, quod erat in principio, sicut dicit Evangelista: « In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, » et Deus erat Verbum⁵: » quia et ipse est Filius Dei, Verbum Dei, de quo etiam dicit: « Omnia per ipsum facta » sunt, et sine ipso factum est nihil⁶: » ut illi dicatur Filio Dei, quia ipse est sacerdos noster, postea carne assumpta: « Beatus quem elegisti et assumpsisti: » id est, ille

¹ Rom. x, 4. — ² Joan. v, 46. — ³ Matth. xxvii, 51. — ⁴ Psal. lxiv, 5. — ⁵ Joan. i, 3. — ⁶ Ibid. i-3.

homo quo indutus es, qui cœpit ex tempore, natus ex foemina, templum quodam modo illius qui semper in æternum est, et in æternum fuit. An potius ipse Christus assumpsit quemdam beatum, et non dicitur ipse quem assumpsit quasi in plurali numero, sed in singulari? Unum enim assumpsit, quia unitatem assumpsit. Schismata non assumit, hæreses non assumit, multitudinem de se fecerunt; non est unus qui assumatur. Qui autem manent in compage Christi, et membra ejus sunt, faciunt quodam modo unum virum, de quo dicit Apostolus: « Donec oc- » curramus omnes in agnitionem Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi¹. » Itaque unus vir assumitur, cui caput est Christus: « Quia » caput viri Christus est ipse². » Ipse est ille « Beatus vir » qui non abiit in consilio impiorum³, » et cætera quæ ibi dicuntur: ipse est qui assumitur. Non est extra nos; in ipsius membris sumus, sub uno capite regimur, uno spiritu omnes vivimus, unam patriam omnes desideramus. Videamus ergo quod ad Christum dicitur, utrum ad nos pertineat, et de nobis dicatur; interrogemus conscientias nostras, amorem illum perscrutemur; et si adhuc parvus est, et modo natus amor iste, forte enim modo in aliquo germinavit, diligenter extirpet juxta germinantes spinas, id est, curas sæculares, ne crescendo sanctum germen offocent. « Beatus quem elegisti et assumpsisti. » In illo simus, et assumemur; in illo simus, et electi erimus.

VIII. Et quid nobis dabit? « Inhabitabit, inquit, in » atriis tuis. » Jerusalem illa est, cui cantant qui incipiunt exire de Babylonia: « Inhabitabit in atriis tuis. » Replebimur in bonis domus tuæ⁴. » Quæ sunt bona domus Dei? Fratres, constituamus nobis aliquam domum divitem: quantis bonis referta sit, quam copiosa sit, vasa

¹ Ephes. iv, 13. — ² I Cor. xi, 3. — ³ Psal. i, 1. — ⁴ Id. lxiv, 5.